

POMEN MESTNE HRANILNICE LJUBLJANSKE ZA GOSPODARSKI PROCVIT LJUBLJANE

DR. VLADIMIR MURKO

V ministrstvu za trgovino in industrijo leži pripravljen načrt zakona o hranilnicah. Ni prvi ta načrt, ker se je že več let delalo na tem, da se unificira zakonodaja o teh, za vso državo velevažnih institucijah. Zato ne bo odveč, ako se na primeru Mestne hranilnice ljubljanske pokaže naši javnosti, koliko pomeni taka hranilnica za svojo občino, za kraj, v katerem deluje, razen tega pa tudi za njegovo okolico, končno tudi za državo.

Pomena hranilnice za napredek svojega mesta so se zavedali tudi slovenski ljubljanski občinski svetniki, ko so l. 1882. podali predlog za ustanovitev Mestne hranilnice ljubljanske po iniciativi njenega zadnjega gerenta g. ministra v p. in senatorja Ivana Hribarja. Do ustanovitve hranilnice je po premaganju raznih ovir s strani vlade prišlo l. 1889., in deluje torej Mestna hranilnica ljubljanska v korist mesta Ljubljane in okolice že 45 let.

Samoupravne hranilnice, katere delimo na banovinske, okrajne in občinske, so občekoristne javne institucije, čijih pomen je vse premalo znan in uvaževan. V mnogih državah upravljajo baš hranilnice večino narodnih prihrankov, tako da imajo banke manj vlog kakor hranilnice. To velja ne le o švedski in skandinavskih državah, temveč celo o Franciji. Vkljub temu boste našli le redkokje v znanstveni literaturi točnejše podatke o pomenu hranilnic zlasti kot zavodov za ustvarjanje narodnega kapitala, kajti pri hranilnicah imajo upravo vedno v domačih rokah.

Nikakor nočemo omalovaževati ali celo zanikati pomena in potrebe bank, a tudi hranilnicam se mora priznati mesto, ki ga zavzemajo v narodnem gospodarstvu po višini kapitalov, ki so jim zaupani in ki v obliki posojil in kreditov oplajajo domačo proizvodnjo ter vse gospodarsko življenje. Posojila ustvarjajo novo kupno moč, omogočajo izmenjavo dobrin in nakup surovin. Pri novih stavbah, omogočenih s posojili denarnih zavodov, dobe delavci in obrtniki dela in kruha, kmet pa jim lažje in ugodneje prodaja svoje pridelke, in s posojili se brez žrtev za kogarkoli pobija brezposelnost.

Ako pa ljudstvo neha nositi svoje prihranke v denarne zavode in jih deloma po nepotrebem in v velikih množinah dviga, tedaj se odvzame s tem oživljajoči sok narodnemu gospodarstvu — krediti in posojila usahnejo. Posledice so brezprimerne težave, katerih priče smo že četrto leto. Ko bodo denarni zavodi zopet redno dajali kredite, k čemur lahko pripomore vsak vlagatelj, ki zopet zaupa svoj denar svojemu denarnemu zavodu, bo takoj omiljena brezposelnost, ki sedaj tako občutno obremenjuje mestni,

banovinski in državni proračun in je v veliko nadlego tudi zasebnemu gospodarstvu.

Blizu 6 milijard dinarjev so dvignili v zadnjih letih vlagatelji iz jugoslovanskih denarnih zavodov več kakor so prejeli v istem času vlog. Koliko tega denarja leži brezplodno doma? Ali veste, da so vlagatelji v zadnjih treh letih izgubili na obrestih od tega zneska nič manj kakor 750 milijonov dinarjev? Ali jih ni škoda? Dvigatelji s tem niso koristili nikomur, povzročili pa škodo drugim, prav tako pa tudi sebi.

Glavni namen hranilnic je omogočiti manj premožnim slojem varno in obrestonosno nalaganje njihovih prihrankov, katere naj hranilnice upravljajo in izposojajo tako, da dvigajo *krajevno* gospodarstvo. Tako določbo vsebuje najnovejši hranilniški zakon — bavarski iz l. 1933. Mestna hranilnica ljubljanska ima od 45.000 vlagateljev blizu 400 milijonov dinarjev vlog, iz katerih se dajejo posojila zopet srednjim slojem, ki sicer težko pridejo do primernega in cenejšega kredita, ker navadno potrebujejo kredit za daljšo dobo. Med svojimi 3800 dolžniki šteje Mestna hranilnica ljubljanska med drugimi 613 kmetov, 548 obrtnikov, 536 javnih nameščencev, 496 železničarjev, 413 delavcev, 325 trgovcev. Že iz teh števil se vidi, da so posojila služila pretežno za gradbe novih hiš manj premožnih slojev.

Najdejo se celo pisatelji (Helm. Nicolai), ki vidijo glavno nalogo hranilnic v tem, da le-te podpirajo s svojimi cenenimi posojili svojo občino-ustanoviteljico. To pa ne ustreza popolnoma smotru hranilnic, zakaj njihov namen je, da podpirajo s cenenimi krediti predvsem srednji stan — oni stan, od katerega prihaja tudi večina vlog. Zato veljaj za hranilnice načelo, da naj prihranki ljudstva koristijo zopet onemu kraju in onim slojem, od katerih prihajajo vloge. Od tega načela naj bi se odstopalo šele takrat, kadar v domačem kraju ne bi bilo gospodarsko opravičenega povpraševanja po kreditih hranilnice.

Posojila, ki torej po svojem značaju najbolj ustrezajo nalogam hranilnic, so poleg že omenjenih občinskih posojil, ki pa ne smejo presežati določenega odstotka vlog (navadno eno četrtno), zlasti hipotečna posojila ali posojila na zemljišča, sicer pa tudi posojila v tekočem računu. Slednja pa naj bodo prav tako zavarovana predvsem s hipotekami na nepremičninah ali tudi na drug način (z menicami, vrednostnimi papirji itd.).

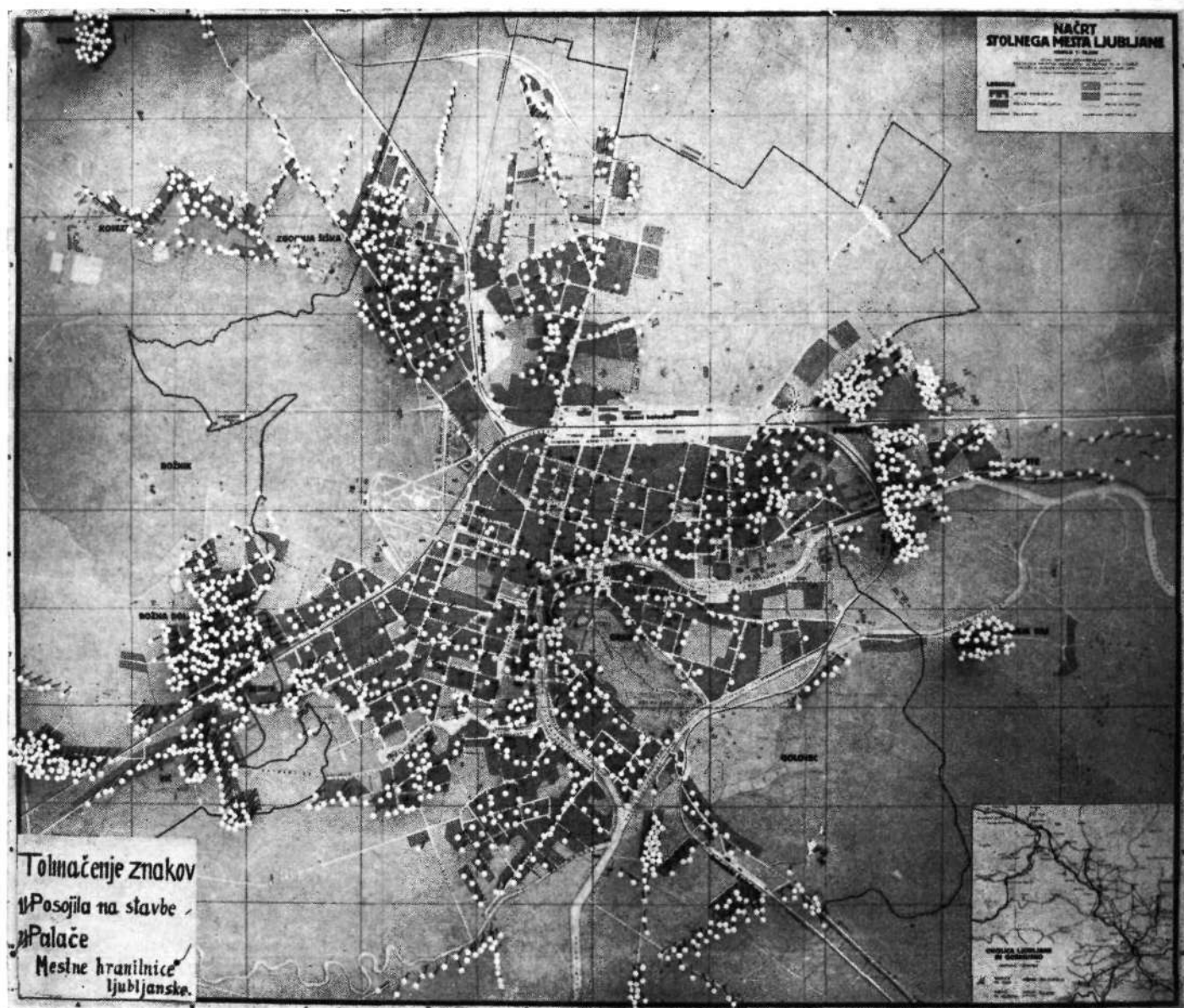
Često namreč nimajo oni, ki potrebujejo kapital za otvoritev trgovine ali obrta, na razpolago nepremičnin, ki bi tvorile podlago za zavarovanje posojila. Zaradi tega dovoljujejo hranilnice o se b n a posojila, ki so zavarovana s poroštvom ali menicami. Da

se baš manjšim obrtnikom in trgovcem, zlasti začetnikom, omogoči dostop do osebnega kredita, so osnovala nekatere večje hranilnice posebna kreditna društva, ki na podlagi vzajemnega jamstva članov dajejo podjetnim članom cenen kredit. Da so kreditna društva res pridobitev za malega obrtnika, izhaja iz povprečnega zneska posojila, ki odpade pri Mestni hranilnici ljubljanski na 1 člana njenega Kreditnega društva: pri 627 članih znašajo posojila nad 9 milijonov dinarjev ter odpade na 1 kredit okroglo Din 14.350.—.

Kreditno društvo Mestne hranilnice ljubljanske deluje že od l. 1908., ko je takratna Kranjska hranilnica odpovedala kredite mnogim slovenskim obrtnikom. V tem težkem času je Mestna hranilnica ljubljanska omogočila marsikateremu slovenskemu obrt-

niku nadaljnji obstoj ali otvoritev trgovine. Kolikim ljudem so posojila Kreditnega društva pripomogla k temu, da so se osamosvojili in si ustvarili lastno eksistenco, in koliko uglednih slovenskih trgovcev in obrtnikov ljubljanskih te pomoči ne bo nikoli pozabilo!

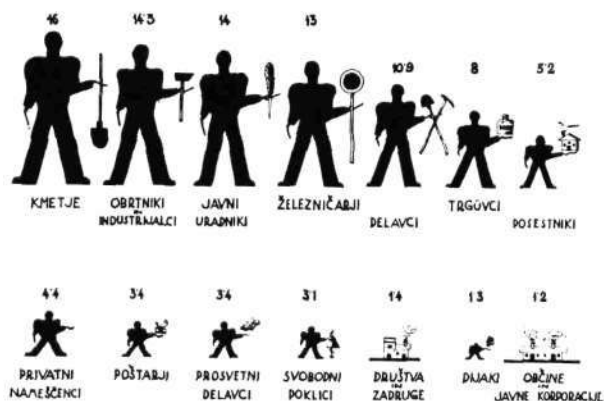
Pretežni del naložb Mestne hranilnice ljubljanske je odpadel l. 1933. na hipot. posojila (37 milj.) in na dolžnike v tekočem računu (222 milijonov), tako da znaša povprečno posojilo okoli 70.000 dinarjev. Od celokupnega števila 3800 obstoječih posojil odpade 1800 posojil na stavbe v Ljubljani, ostanek pa na stavbe in posestva po deželi. Iz nizkega povprečnega zneska posojil je razvidno, da je hranilnica dajala kredite predvsem za gradbo manjših hiš in zopet s tem pomagala mnogim pripadnikom nesamostojnih

Pregled obstoječih posojil Mestne hranilnice, katere je dala Mestna hranilnica ljubljanska na stavbe v Ljubljani. Vsaka bela pika predstavlja hišo, na katero je dala Mestna hranilnica posojilo. Igle so razvrščene po vsej dolžini posameznih ulic ter torej ni točno razvidna vsaka obremenjena hiša

KATERIM DOKLICEM KORISTIJO CENENA POSOJILA MESTNE HRANILNICE LJUBLJANSKE

OD VSAKIH 100 POSOJIL SO PREJELI NAVEDENO ŠTEVILO POSOJIL

poklicev postaviti si lastne domove, ki so končno tajna želja malone vsakega človeka. Naposled pa dolžniki v veliki večini vestno odplačujejo svoje dolgove, tako da se pri mnogih že bliža srečni trenutek, ko bodo imeli svoj dom prost vseh bremen. Vestni dolžniki tudi olajšujejo poslovanje hranilnici.

Na splošno so zneski, posojeni na podeželska posestva, ostali pod povprečjem. V Ljubljani pa je Mestna hranilnica ljubljanska omogočila zgradbo mnogih lepih stanovanjskih hiš, ki so dika naše tretje prestolnice. S tem je Mestna hranilnica ljubljanska v znatni meri odpomogla povojni stanovanjski bedi in omogočila z nizko obrestno mero hišnim lastnikom, da so vkljub draginji stavbnega materiala obdržali najemnine na primerni višini. Ako bi se pregledale stanovanjske hiše, postavljene v Ljubljani in v najbližji okolici po vojni, bi se ugotovilo, da je zgradištev relativno največjega dela novozgrajenih hiš omogočila s svojimi posojili baš Mestna hranilnica ljubljanska; bilo bi nemogoče, predstaviti si povojno gradbeno delavnost in razvoj mesta Ljubljane brez njene pomoči.

Da je ta trditev resnična, o tem mora vsakogar prepričati priloženi zemljevid mesta Ljubljane. Vsaka bela pika (igla) predstavlja hišo, na katero je dala še obstoječe posojilo Mestna hranilnica ljubljanska. Takih hiš je okoli 1800. Vidimo, da so igle najgostejše v onih delih mesta, ki so se po vojni največ razvili, torej zlasti v Šiški, Mostah, Rožni dolini in na Galjevici; ponekod so cele ulice zrasle iz tal s pomočjo teh hranilniških posojil. V starejših delih mesta so posojila redkejša, služila pa so deloma tudi kot obratna glavnicna lastnikov-trgovcev ali obrtnikov, deloma za popravila, deloma pa tudi za zgraditev drugih hiš, ki iz zemljevida niso razvidne. Zemljevid je bil razstavljen tudi na velesejmski Hranilniški razstavi, kjer je širša javnost prvič mogla spoznati pomen delovanja Mestne hranilnice ljubljanske za razvoj in napredek mesta Ljubljane.

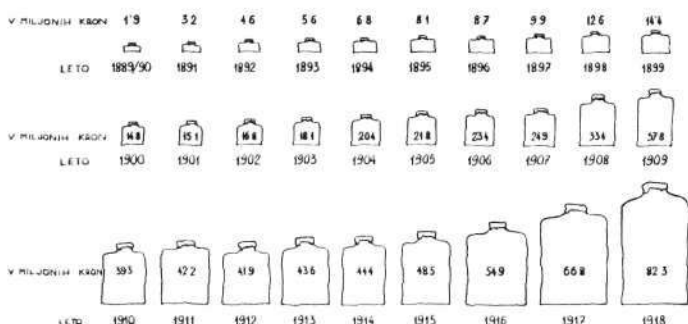
Razen posojil, ki so se porabila za zgradbe v mestu Ljubljani in za njegovo olepšavo, je dajala Mestna hranilnica ljubljanska posojila tudi mnogim zunanjim občinam in posestnikom, zlasti kmetovalcem, v najbližji okolici ljubljanski, ki so tako bili deležni

cenjenih stavbnih kreditov. Takih izvenljubljskih posojil je približno 2000. Dokaz temu je tudi dejstvo, da sedaj Mestna hranilnica od mnogih kmetovalcev zaradi kmečke zaščite ni mogla dobiti niti obresti niti pogojenih odplačil dolga. Sicer pa je zapadel 15. novembra 1934 v plačilo prvi obrok kmečkih dolgov. Prav ta zaščita jo je poleg nepotrebnega dviganja vlog s strani nekaterih vlagateljev prisilila k delni omejitvi izplačil ter trenutno ustavila njeno plodnosno delovanje, zlasti dajanje novih kreditov, ki so podlaga gospodarskega napredka. Vendar moramo poudariti dejstvo, da je mogla hranilnica v težkih časih od septembra l. 1931. do konca l. 1934. izplačati 160 milijonov dinarjev vlog več, nego jih je v istem času prejela. Teh 160 milijonov dinarjev bi bilo zadostovalo za blizu 2000 novih posojil. Koliko novih hiš bi se bilo dalo postaviti — koliko ljudi bi našlo pri teh zgradbah delo?

Ta ogromna vsota — presežka dvigov nad vlogami v znesku 160 milijonov — je obenem najboljši dokaz, da je Mestna hranilnica ljubljanska v svojem jedru zdrava, kakor je to poudaril župan g. dr. Dinko Puc na seji občinskega sveta dne 27. februarja 1934. Omenil je še, da bodo izplačilne omejitve sčasoma itak odpadle, tako da bodo že v nekaj letih vse vloge proste. Čimprej bodo vlagatelji uvideli, da je predvsem od njih samih odvisno neomejeno izplačevanje starih vlog, temprej bodo izplačilni obroki povečani. Nove vloge, vložene po 1. januarju 1933, se pa morajo nalagati na tak način (kratkoročno), da se lahko izplačajo vlagatelju na vsakočasno zahtevo v neomejenih zneskih. Take nove vloge se obrestujejo s 4 %, ako so pa vezane na 3mesečno odpoved, pa celo s 5 %. Dočim so znašale nove vloge, vložene v gotovini po 1. januarju 1933, konec leta 1933. šele 8 milijonov dinarjev, so narasle do začetka junija 1935 za celih 15 milijonov na 23 milijonov dinarjev, kar je vsakakor znak vračajočega se zaupanja v Mestno hranilnico ljubljansko in v denarne zavode sploh.

Tudi Narodna banka omenja v svojem četrtletnem poročilu o Narodnem gospodarstvu v l. 1933. (št. 4), da so naši denarni zavodi v teh težkih letih denarne stiske izplačali toliko vložnega tujega denarja, da to dokazuje, da je likvidnost bank in drugih denarnih zavodov kakor tudi likvidnost njihovih naložb bila prav dobra.

RAZVOJ VLOG MESTNE HRANILNICE LJUBLJANSKE
OD USTANOVITVE DO KONCA L. 1918 V MILJONIH KRON

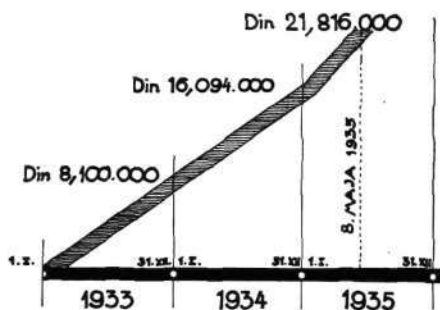

Izmed ostalih naložb Mestne hranilnice ljubljanske ne gre prezreti vrednostnih papirjev, ki tvorijo znaten del hranilničnega imetja, namreč nekaj nad 32 milijonov dinarjev. Da ta znesek, ki je večinoma naložen v državnih papirjih in pomeni veliko podporo za državni kredit, ni večji, je pripisovati predvsem dejstvu, da je hranilnica morala med vojno naložiti ogromen del svojih vlog v vojnih posojilih. Medtem ko so druge države (Avstrija, Češkoslovaška) celo vojna posojila izplačale popolnoma ali vsaj deloma (tako Češkoslovaška 75 % v Kč) in so celo, upoštevajoč občekoristni značaj hranilnic dovolile istim pri izplačilu velike olajšave, so pri nas hranilnice in drugi denarni zavodi, kakor tudi občine, cerkve, ustanove in zasebniki, utrpeli velike izgube, kajti morali so vojna posojila popolnoma odpisati. Istotako so morale hranilnice odpisati večino avstrijskih in ogrskih predvojnih državnih posojil pravtako kakor raznih deželnih posojil, katerih so imele mnogo v svoji lasti. Ta posojila, predvsem vojna, so jim bila po vladnih komisarjih deloma vsiljena, in zato so nekatere hranilnice tem težje prenesle, da so izgubile pri teh sicer pupilarno varnih papirjih skoraj vse. Tako je sama Mestna hranilnica ljubljanska odpisala na teh papirjih v povojnih letih do l. 1929. 20 milijonov dinarjev. Dejstvo, da je prebolela tudi te nezalužene izgube, je dokaz spretnega vodstva v povojnih letih.

Da ni bilo teh le po vojni zakriviljenih dogodkov, bi Mestna hranilnica ljubljanska mogla vršiti tudi svojo vzvišeno nalogo, da bi se namreč potem, ko rezervni zakladi dosežejo 5 % oz. 10 % vseh vlog, porabila polovica oz. ves »letni upravni dobiček v občekoristne in dobrodelne namene mesta ljubljanskega, ki morajo odgovarjati predvsem interesom nepremožnih udeležencev zavoda.« Tako je Mestna hranilnica ljubljanska ob svoji 40letnici l. 1929. naklonila Mestnemu zavetišču za onemogle Din 200.000—, mestnim revežem pa Din 50.000— posebej. S takimi prispevki se odvzame mestni občini precejšen del njenih nalog, katere bi moralo mesto prej ali slej izvršiti, in tako se olajša mestni proračun. Danes znašajo rezerve 14.600.000—, morale pa bi doseči 19½ milijona, da bi mogla Hranilnica pričeti z odvajanjem polovice čistega dobička mestni občini, od česar bi imele korist najrazličnejše dobrodelne in prosvetne ustanove v Ljubljani. Po novih pravilih dobi

NARAŠČANJE NOVIH VEDNO RAZPOLOŽLJIVIH VLOG PO 1.I.1933

BREZ DOSPELIH IN NEDVIGNJENIH OBROKOV

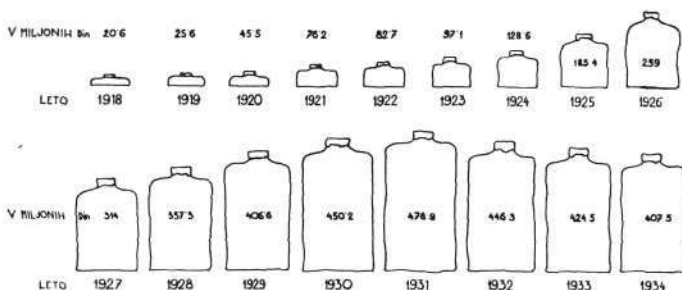
mestna občina letno 20 % čistega dobička za »obče koristne, dobrodelne in kulturne namene«. Ko dosežejo rezerve 10 % vseh vlog, se porabijo ¼ letnega upravnega dobička za iste namene.

Znatno večjo olajšavo za mestni proračun pa pomenijo občinska posojila, katerih je Mestna občina ljubljanska poleg drugih občin najela pri Mestni hranilnici ljubljanski v znesku nad 100 milijonov. Ta občinska posojila se obrestujejo po nižji obrestni meri kakor bi se sicer obrestovali mestni dolgovi, ako bi se najemali pri tujih zavodih. Tako je hranilnica v zadnjih letih prihranila ljubljanski občini najmanj 10 milijonov dinarjev. Teh 10 milijonov bi sicer morale mesto pobrati od svojih davkoplačevalcev, ki se niti ne zavedajo, kolikšno olajšavo prav za nje pomeni obstoj in redno poslovanje Mestne hranilnice ljubljanske. Koliko bi bilo nezadovoljstva, ako bi se ti milijoni porazdelili na prebivalce v obliki občinskih doklad! V sedanjih težkih časih se mnogo preveč grdi hranilnice in druge denarne zavode, namesto da bi se meščanstvo strnilo v močno falango in pomagalo svojemu zavodu do čim prejšnjega rednega poslovanja, zavedajoč se koristnosti njenega delovanja za mesto.

Res vestra agitator, dragi Ljubljanci! Hranilnica je občinska ustanova ter mora imeti vsak meščan interes na njenem procvitu. Zato velja v prvi vrsti o hranilnicah, da so last vseh, kajti vsem koristijo, četudi se zaenkrat malokdo zaveda, koliko koristi prinaša baš tudi njemu.

Treba je le pogledati, v katere namene je Mestna občina ljubljanska porabila posojila, ki jih je prejela od svoje Mestne hranilnice. Kdorkoli pride v Ljubljano, bo kmalu spoznal koristi teh posojil: elektrarna, plinarna, klavnica, vodovod, tramvaj, nešteto velikih stanovanjskih hiš, vil in malih hiš, šole, asfaltiranje cest, vse to in še marsikaj drugega se je postavilo oz. uredilo večinoma s pomočjo posojil Mestne hranilnice. Vsi ti dolgovi pa se tudi odplačujejo iz dohodkov, tako da bo vse to premoženje, ki predstavlja vrednost več sto milijonov, v nekaj letih prosto vseh bremen.

RAZVOJ VLOG MESTNE HRANILNICE LJUBLJANSKE POD JUGOSLAVIJO V MILJONIH DIN

Vse to je omogočila mestu šele Mestna hranilnica ljubljanska: kajti dvomljivo je, ali bi bila Mestna občina ljubljanska mogla dobiti vsa potrebna posojila drugje. In tako bi bila preostajala zopet le ena možnost za izvršitev teh prepotrebnih investicij — povišanje občinskih davščin. Sicer bi se moralo pustiti vse pri starem in bi ne bilo mogoče ukreniti ničesar za omiljenje stanovanjske bede niti za vsestranski napredek mesta. Zato je lahko vsak vlagatelj Mestne hranilnice ljubljanske ponosen na to, da je tudi on prispeval k temu, da hvalijo našo slovensko prestolnico — belo Ljubljano — vsi tujci, ki prihajajo k nam in sodijo našo kraljevino po tem, kakšen vtis napravi na nje prvo večje mesto v Jugoslaviji, kar je baš Ljubljana. Da pa Mestna hranilnica ljubljanska pri dajanju posojil za javne namene ni zanemarjala niti zunanjih občin, priča že število 142 šol, postavljenih s pomočjo njenih kreditov po

vseh Sloveniji, všteti slovenske kraje, ki so ostali pod Italijo.

Mestna hranilnica pa ima tudi še drug namen, namreč vzgojni. Navaja ljudi, zlasti že mladino, k varčevanju, ki je predpogoj rednega življenja in pozneje družinske sreče. Kdor dela in varčuje ter nalaga svoj denar na hranilno knjižico, si s tem polaga temelj za svojo bodočnost ali za stara leta in zato je resničen izrek: samo varčnost je ona umetnost, ki omogoči človeku, da pride do blagostanja.

Uspehi 45letnega delovanja Mestne hranilnice ljubljanske za mestno občino so tako vidni, da si sploh ni mogoče predstaviti razvoja mesta Ljubljane brez delovanja in posojil Mestne hranilnice ljubljanske, ki so dala mestu popolnoma novo — lepše lice. Mestna hranilnica ljubljanska spada k najvažnejšim ustanovam v zgodovini mesta Ljubljane.

DAJMO STARI LJUBLJANI NJENO ČAST IN SLAVO

NOTRANJE MESTO

DR. JOŽE RUS

Visoko obzidje, pred njim z vodo napolnjeni jarki in ne vedno odprta vrata so bili v srednjem veku poleg mestnih pravic glavne oznake vsakega mestnega naselja. Da jih je imela tudi stara Ljubljana, tega pa si je danes svest še prav majhen odstotek njenega prebivalstva. Saj materialnih spominov nam je ohranjenih prav malo, a še ti so zelo zabrisani. Ali, če že ni več teh spominov: po starih mestih vse Evrope najdeš sredi visokih, modernih palač vsaj ulična imena, ki ti kratko, a jedrnato razkrivajo svojo preteklost dotičnih prostorov. Zaman pa iščeš takšnih spominov po naši Ljubljani. Spričo tega nedostatka se zdi tujcu, kakor da je naše mesto prinesel aeroplan iz Amerike. Ker te vrste spomini niso dragi, so pa zato tem dragocenejši, naj bo v naslednjem napisan predlog, kako naj bi se stara Ljubljana pričarala v današnje čase v obliki uličnih imen.

Obzidani del Ljubljane je bilo »notranje mesto« ali »mesto« v najožjem pomenu. V njegovem nastajanju razlikujemo tri dobro vidne dele. Vsak se je razvil ob svojem času nasproti soseščini pred vsem na ta način, da je dobil svoje obzidje in tudi posebno ime. Prvemu obzidanemu delu je bilo iz početka dano ime Ljubljana. Ko pa se mu je pridružil drugi del, je prebivalstvo začelo delati razliko med obema na ta način, da je dalo prvemu ime Stari trg, drugemu Novi trg. V ohranjenih listinah se omenja Ljubljana prvokrat l. 1144., a Novi trg l. 1307. Alter Markt, Neuer Markt, obe nemški imeni sta še pričeli močnih kulturno političnih vplivov, ki so prihajali k nam od nemškega severa, najmlajši, tretji del mesta znotraj obzidja pa kaže po svojem »Platz« (prim. lat. platea

in staro italijansko piazza) že odločno na vplive iz Italije, koder je gospodarila trgovini in prometu zlasti »Venezia la serenissima«.

Ta tri imena so nekdanj označala vsako svoj del notranjega mesta, torej po več ulic skupaj. Tekom časa pa so se po svojem pomenu skrčila le na glavno ulico dotičnega mestnega dela. Mnogo slavne tradicije tiči v njih. Kljub temu stoji nepremično na svojem prostoru le ime Stari trg, ostalima pa je bilo usojeno, da se z njima igra nepoučeni svet. Ker je Novi trg obdan s starinskimi hišami, mu občinski svet l. 1876. že ni več razumel imena in ga je prekrstil v Turjaški trg. S tem je bila tradicija razvoja stare Ljubljane prav nemarno pretrgana. Šele uvidenosti najnovejše dobe se moramo zahvaliti, da se na tem slavnem trgu blesti zopet staro ime.

Slovensko ljudsko ime ulice okoli mestne hiše je »Vélíki trg«. Saj tu je bilo tudi vsakdanje živilsko tržišče do l. 1903. (cestna železnica). Uradno pa velja zanj nekam čudno zveneči »Mestni trg«. Ob tem imenu se zdi, kakor da vse ostalo mesto ne premore več nobenega trga. Če pa bi hoteli s takšnim imenom odlikovati en sam trg, bi ga morali prisoditi Staremu trgu, ki je po svojem mestnem licu najstarejši. Na Mestnem trgu so bili v grajskem znožju še živahni kamenolomi, ko je bil sosednji Stari trg že obzidano mesto. Mestnemu trgu je torej treba vrniti prvotno ime Vélíki trg in tega potem skrbno čuvati pred vsako nepremišljeno novotarijo.

Obzidje okoli vsega notranjega mesta je doseglo dolžino 2950 m ali skoraj tri kilometre. Na zemljišču, ki ga je oklepal mestni zid, velikem 36 ha, sta bila